

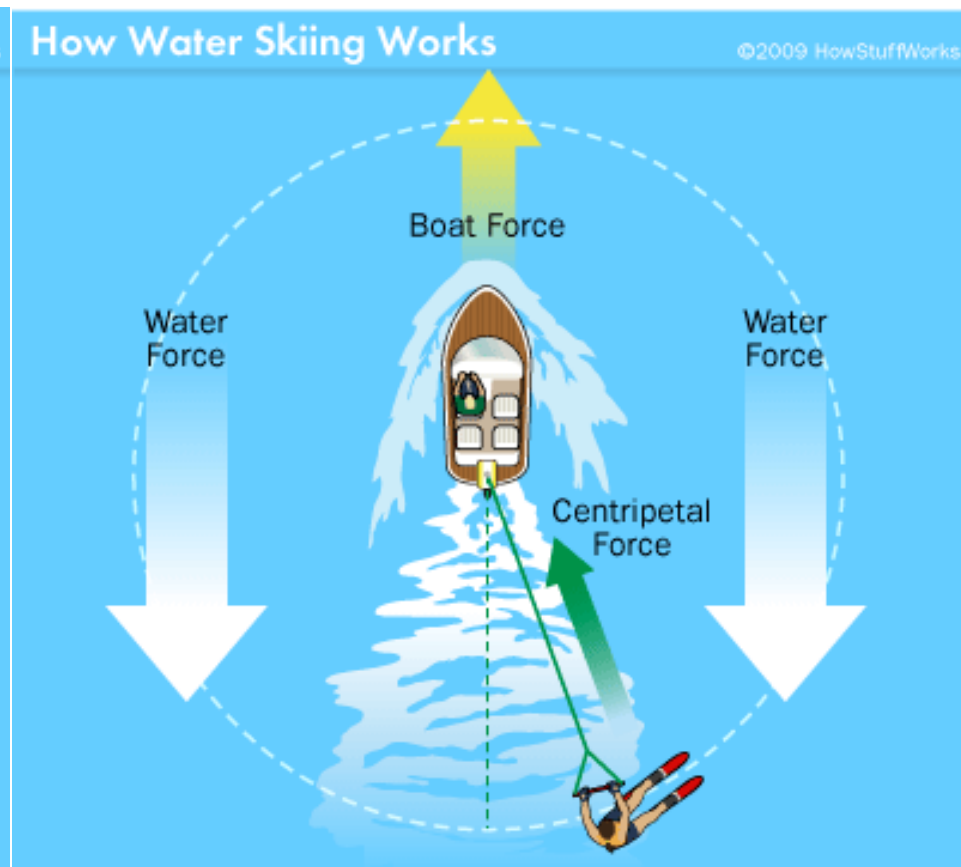
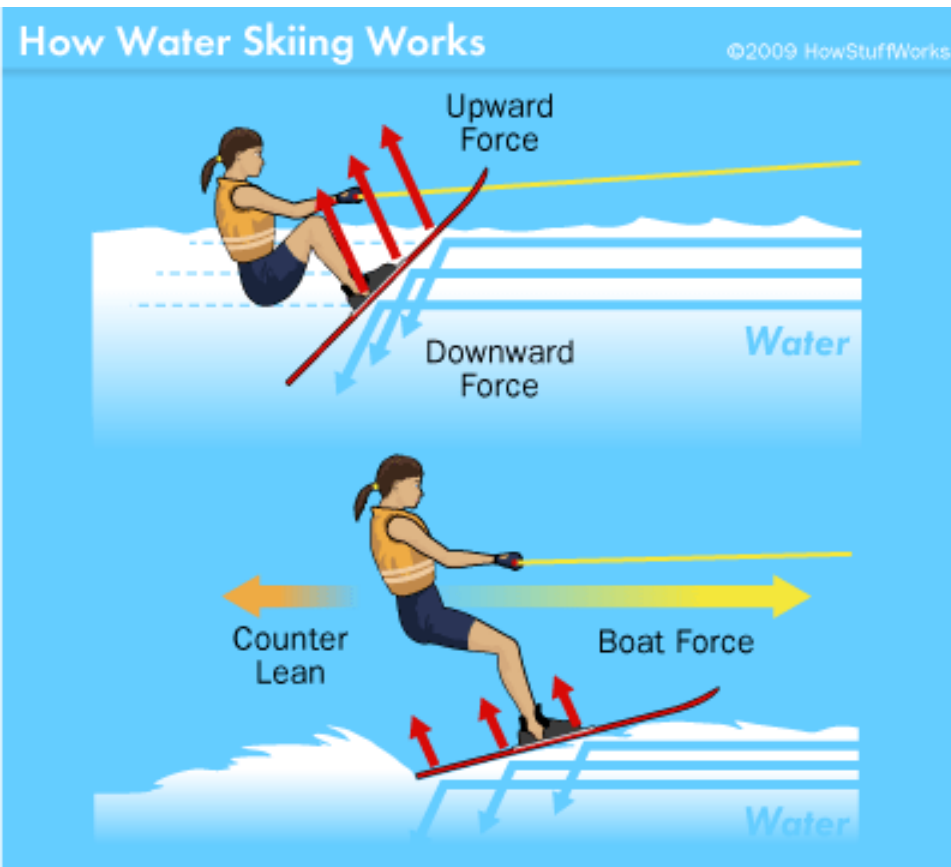
Razvoj kreativnosti

Neurobiologija kreativnosti

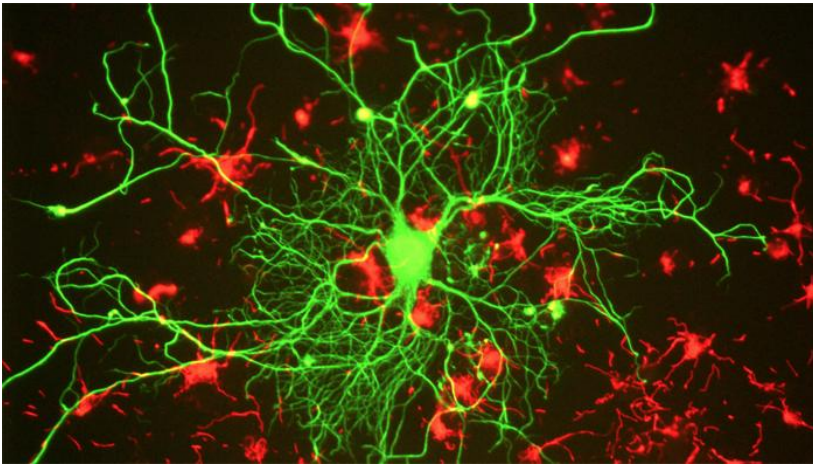

Prof. dr. sc. Marija
Heffer
Medicinski fakultet
Osijek

Zašto je moguće?

Kako mozak pamti nove
informacije? Može li se iz starih
'napraviti' nova informacija?

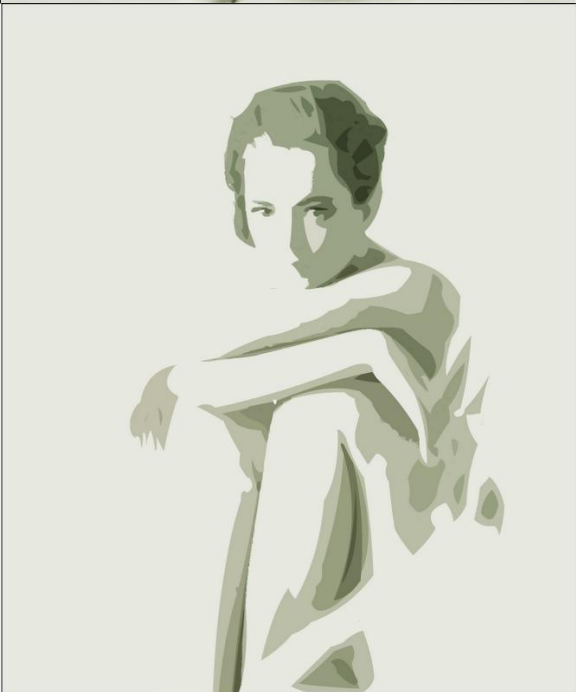
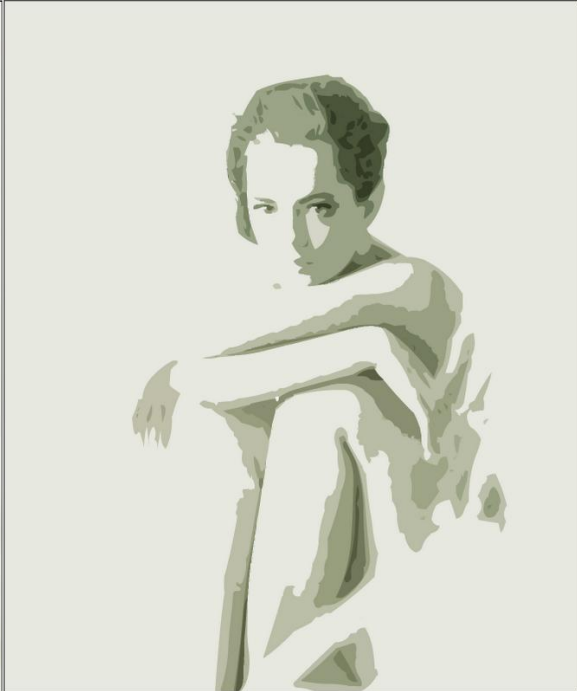
Svaki komadić naše memorije pohranjen je na više mjesta, a svaki neuron sudjeluje u pohranjivanju mnogo informacija

Sjećanje ne izvlačimo iz memorije već ga **rekonstruiramo** pa se zato svako naredno prisjećanje istog događaja malo razlikuje...

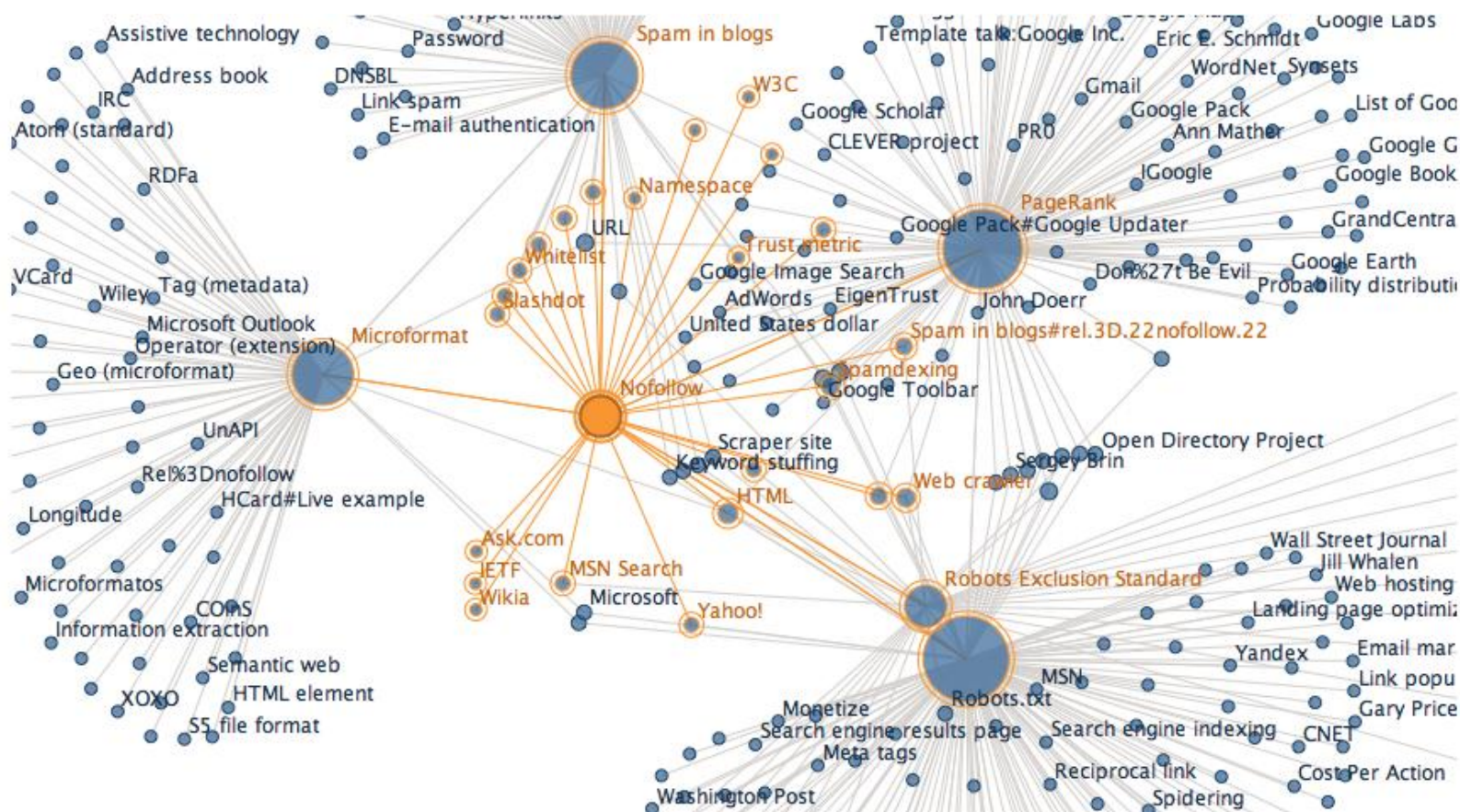
Rekonstrukcijska **interferencija** - **transformacijska** kreativnost

Ako je djelić
memorije
pohranjen s
više detalja -
veća
interferencija

Ako jedna informacija pobuđuje brojne asocijacije –
veća interferencija

Treženje informacija u Wikipedii - <https://wiki.digitalmethods.net/Dmi/WikipediaAnalysis>

Ako obična rješenja problema ne pomažu - veliki broj
asocijacija ima veći potencijal dosezanja
neuobičajenog rješenja

Drugi put do novih ideja vodi kroz
testiranje različitih mogućnosti -
eksplorativna kreativnost

Svakodnevna
kreativnost...

Dva su puta prema kreativnosti....

1. Sastavljanje dvaju koncepata na **novi način**

2. Stavljanje
starog koncepta
u **novi kontekst.**

PIC: CRAWFORDFUNERALCHAPEL.COM

FEATURED ON GRIMRIDES.COM FACEBOOK

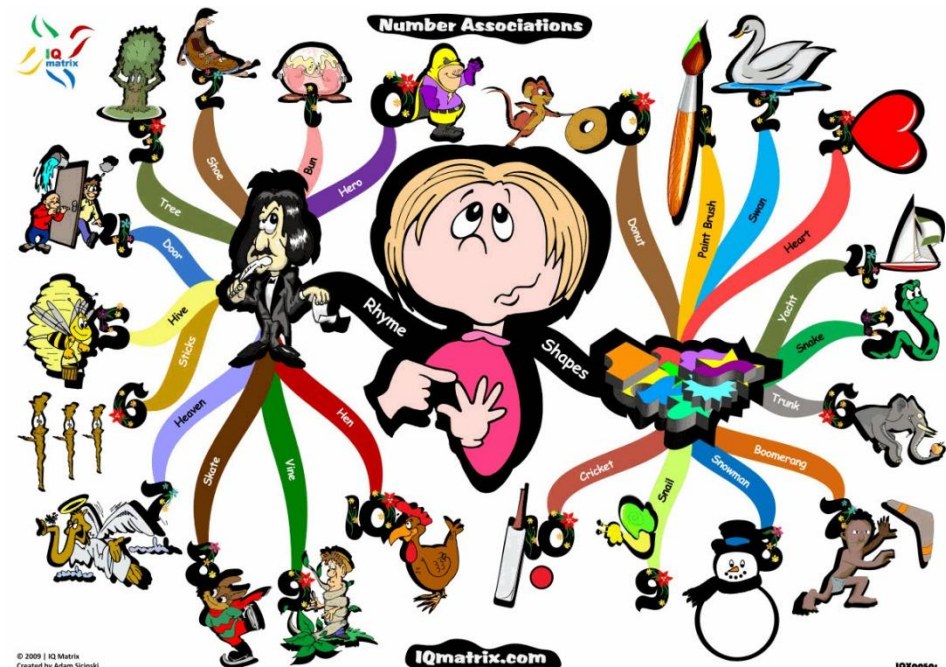
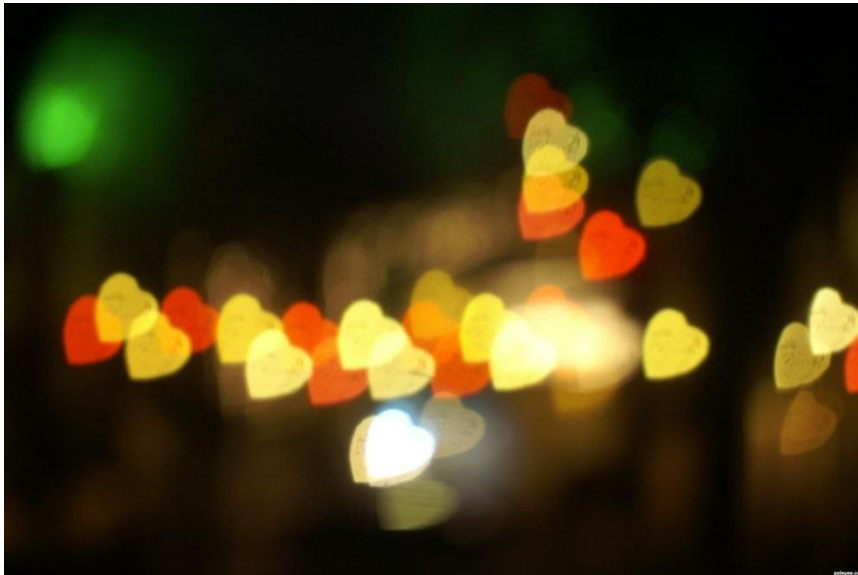
...ili obrnuto

Što povećava kreativnost?

- Ograničenja (nedostatak novca, vremena, pomoći....)
- Osjećaj bespomoćnosti (depresija)
- Izostanak nagrade
- Nagrađivanje inovativnosti

Opća pravila u situacijama koje iziskuju kreativna rješenja:

- Defokusirajte pažnju
- Generirajte puno asocijacija

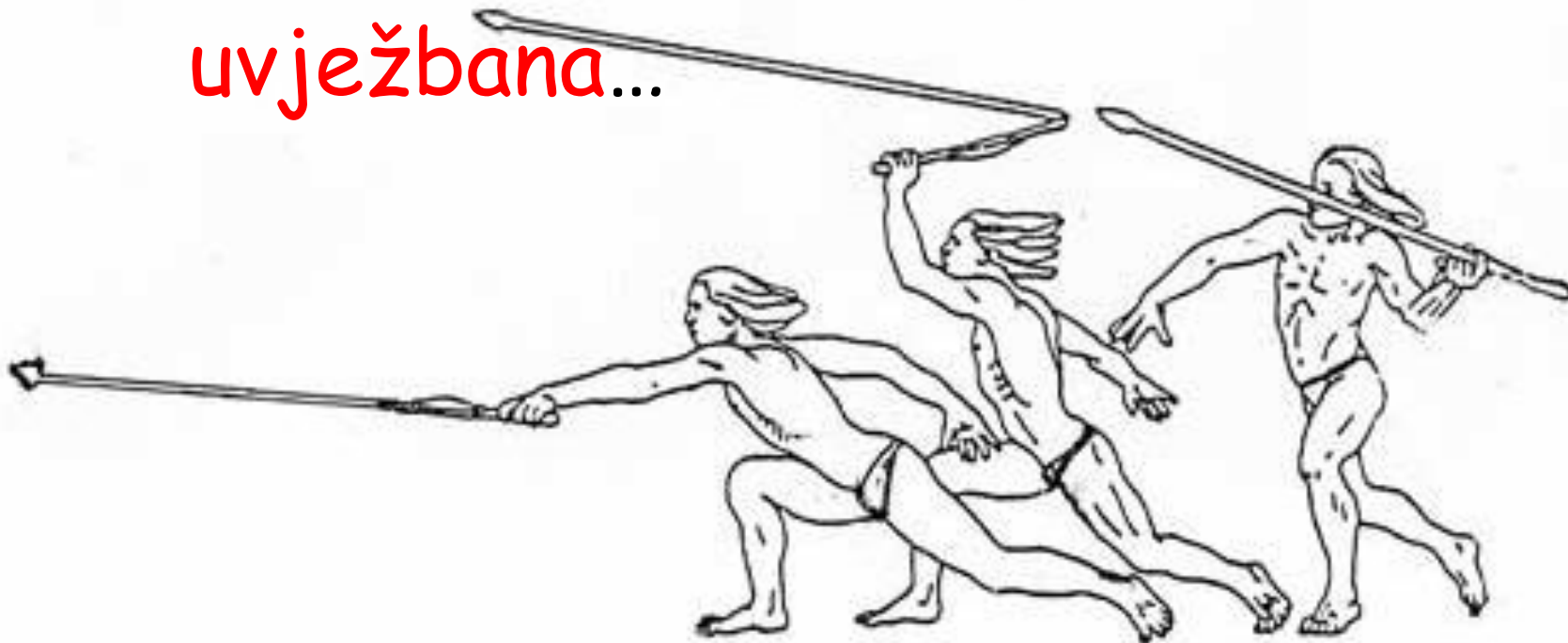
Jesu li druga bića na Zemlji kreativna? **DA!**

- Traženje **hrane**
  - Traženje **partnera**
  - Izbjegavanje **predatora**
  - Nadmudrivanje **konkurencije**
-
- Kreativno ponašanje je **ADAPTACIJA!**

Majmunica Imo je smislila dvije inovacije! (1959., 1965. Japan)

Naša svakodnevna
ponašanja imaju
malu varijaciju
zato što su
uvježbana...

Neuobičajene situacije izazivaju varijacije u ponašanju

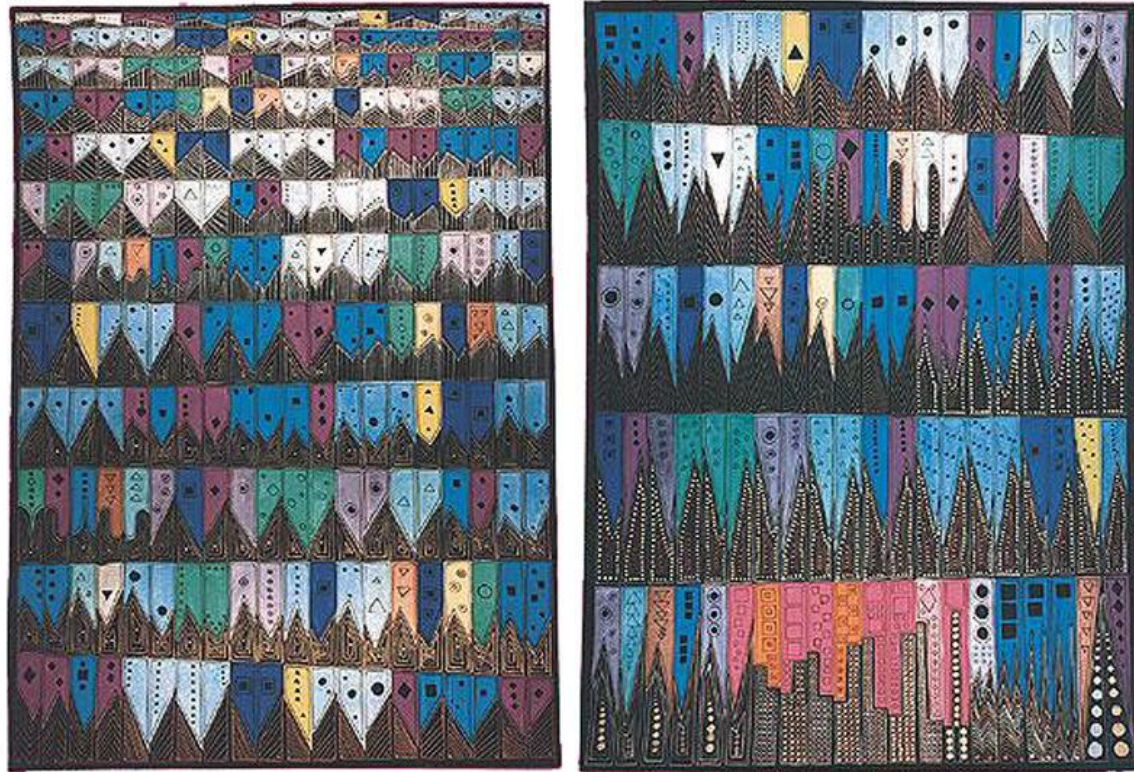
TOP 10 of Saving human
<https://www.youtube.com/watch?v=jsFqHYtchbM>

Što smanjuje kreativnost?

- Farmakološka manipulacija pamćenja (alkohol, neke droge)
- Bolesti koje oštećuju **pamćenje** (osim onih koje oštećuju lijevu hemisferu)
- Bolesti koje oštećuju bazalne ganglije (Parkinson - dopaminski sustav) - **sustav za koordinaciju motorike i osjećaj dobrog raspoloženja**
- Farmakološka manipulacija dopaminskog i opioidnog sustava receptora
- Farmakološka manipulacija **viših kognitivnih funkcija** (psihofarmaci)
- **Stres** (pomažu lijekovi koji utišavaju adrenergički sustav - Propranolol)

Ponekad bolest otkriva kreativnost

- Alzheimer i frontoparijetalna demencija
- Prije razvoja bolesti pacijent je vježbao neku vještinu (slikanje, glazba, pisanje, znanstveni rad), a nakon početka bolesti je istu koristio na novi način
- Ovakvi slučajevi omogućavaju pronalaženje neuronskih krugova koji generiraju kreativnost

'Razotkrivanje Bolera', 1994. - inspiriran Maurice Ravelom
Anne Adams, kanadski biolog, umrla 2007.

12 g. prije
dijagnoze

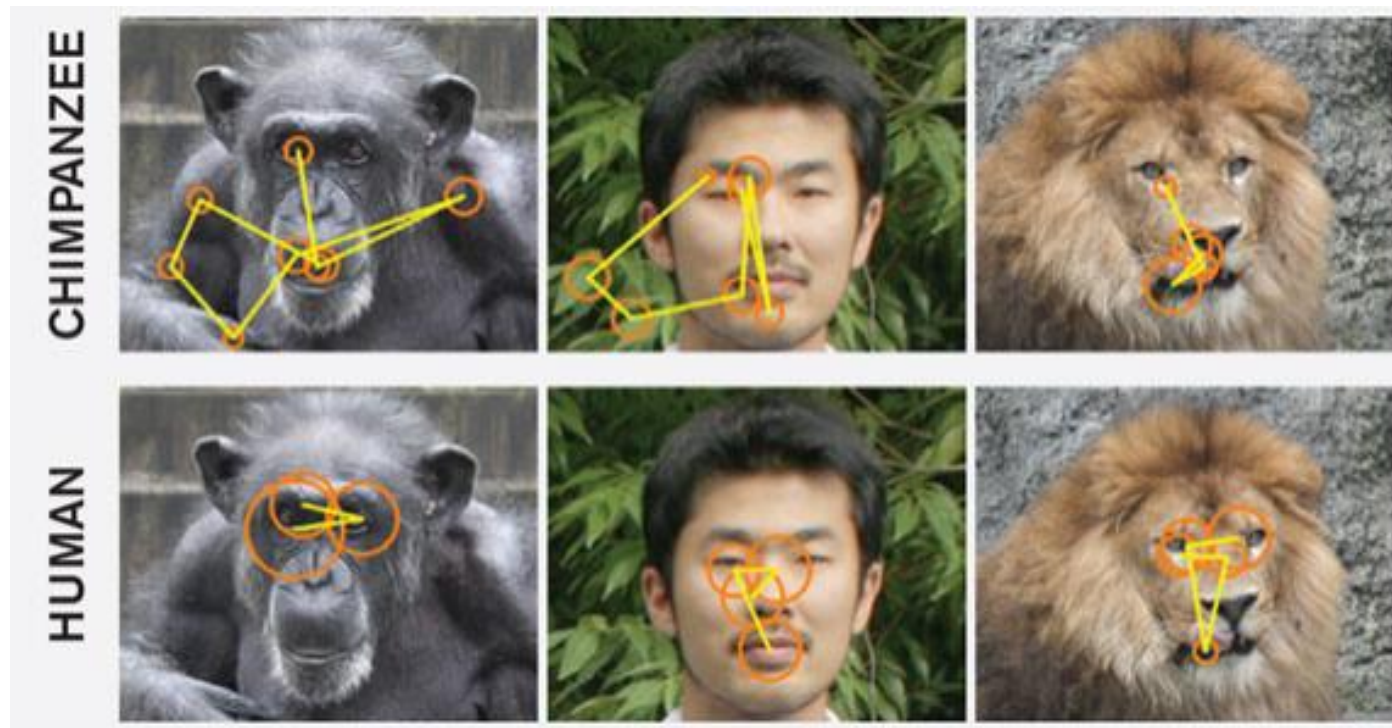

6 g. prije
dijagnoze

poslije
dijagnoze

Pacijenti s ovim tipom FPD slike
gledaju na drugi način

- Šizofrenija i halucinacije: John Forbes Nash, William Blake
- Depresija sa suicidom: Virginia Woolf, Hart Crane, Vincent van Gogh, Robert Schumann
- Alkoholizam: Ernest Hemingway, Henri de Toulouse-Lautrec, William Faulkner

Kognitivne karakteristike koje daju sklonost za kreativnost daju i sklonost ka psihičkim poremećajima:

ZAJEDNIČKA NEUROKOGNITIVNA OSJETLJIVOST

Ako u bliskoj obitelji imate člana s poremećajem raspoloženja (bipolarni poremećaj), psihozom (šizofrenija), nekim oblikom ovisnosti, ADHD-om ili disleksijom, vjerojatnost da ćete dospjeti u Who's Who je 3x veća!

Jedino kod znanstvenika nema pozitivne korelacije s ovim bolestima!

Suprotno kreativnosti je **stereotipno ponašanje** koje je također tipično za neke bolesti, a pokazuju ga i životinje, pogotovo u zarobljeništvu...

- https://www.youtube.com/watch?v=IJzA7Y36h_Y - polarni medvjed
- <https://www.youtube.com/watch?v=mc1H0aVqn20> -dječak s autizmom
- <https://www.youtube.com/watch?v=dtCUYUBOnzk> - ljudi s Tourettes sindromom

Genetika kreativnosti

- Specifične **kognitivne funkcije** (divergentno razmišljanje, inteligencija)
- **Karakterne osobine** (upornost, motivacija)

ili **kulturna i socijalna sredina?**

Studije monozigotnih i dizigotnih blizanaca

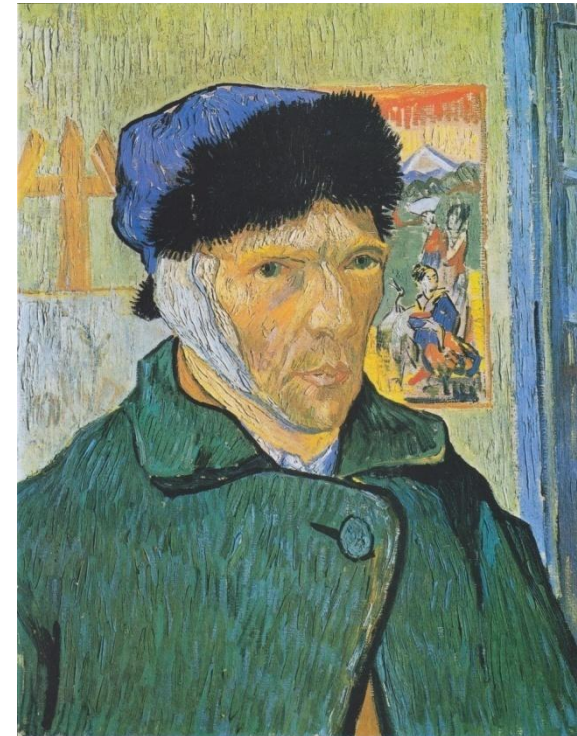
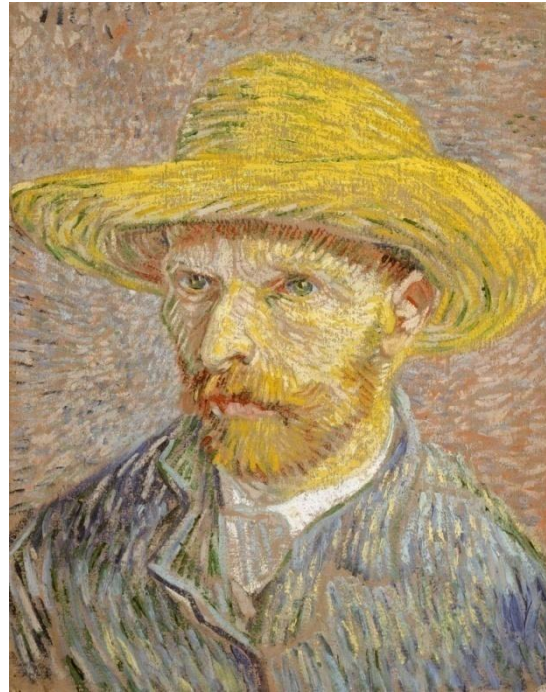

Mnogo gena s aditivnim malim učincima čine genetsku podlogu kreativnosti

- Divergentno razmišljanje - Neuregulin 1 i serotoninški transporter
- Preuzimanje rizika, otvorenost i radoznalost - geni za receptore dopamina i transportere dopamina
- Djeca osoba sa psihozama...- genetički rezervoar gena za genijalnost

Genijalnost u kontekstu socijalne i kulturalne sredine

- Ono što društvo **cijeni** to se proglašava genijalnim
- (Bach, Van Gogh - živjeti u krivo vrijeme)

Koje talente smo istraživali?

- Muzika (apsolutni sluh)
- Slikarstvo
- Šah
- Spisateljstvo
- Pamćenje
- Opće znanje
- Jezici
- Matematika

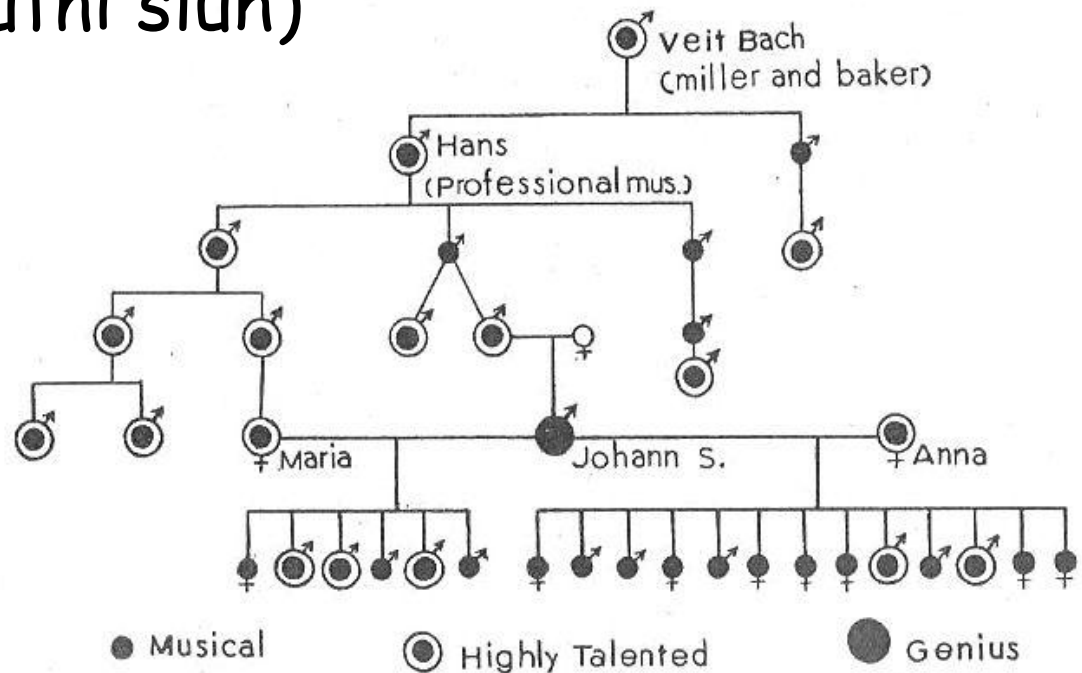
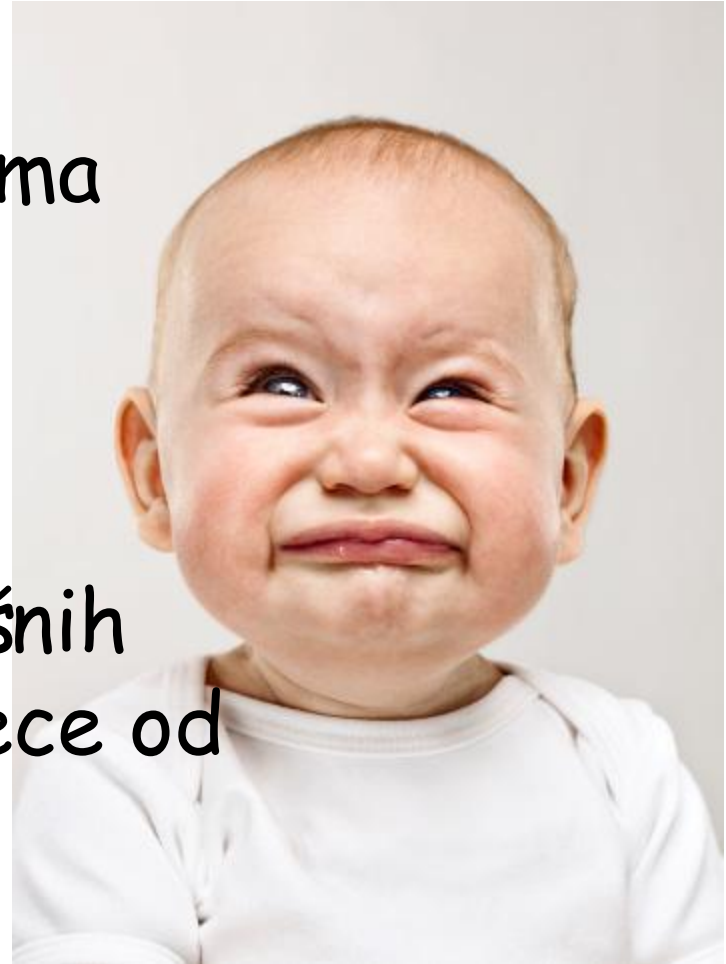

FIG. 49. Pedigree of the Bach family through six generations, showing unusual musical talent. (After MjÖEN.)

Kada se počinje iskazivati talent?

- Sklonost lijepim prema ružnim licima u novorođenčadi
- Zamjećivanje pogrešnih tonova u glazbi u djece od 6 mjeseci

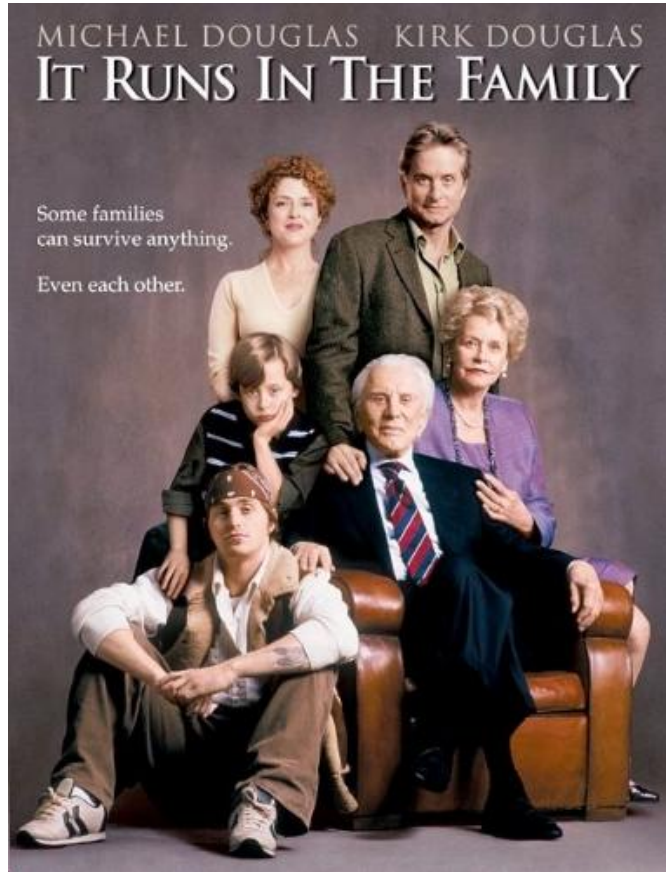

Zašto je teško razdvojiti talent od sredine u kojoj je rastao?

Socijalna
homogamija -
osim kod ljudi
s talentom za
jezike

Talent je **rijetka osobina** koja se visoko cijeni u društvu, izaziva divljenje i poželjnost, a kreativna dostignuća služe kao '**pokazatelj reproduktivnog fitnessa**'

Douglas

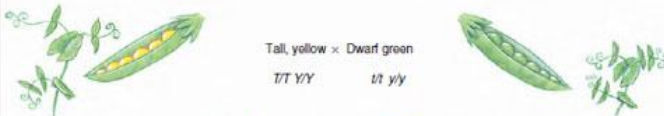

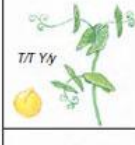
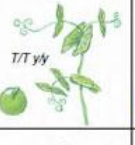

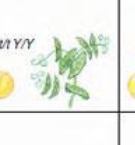

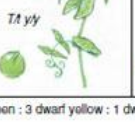
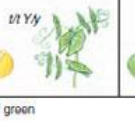

Obitelj Van Trapp

Ako je toliko cijenjen zašto nije opće proširen, zašto nema više genijalaca?

Čipovi za inteligenciju odvojeni su od čipa za kreativnost. U izgradnji obje vrste neuronskih mreža, koje se sigurno djelomice preklapaju, sudjeluje puno gena s kumulativnim efektom...

Zamislite koliko različitih potomaka mogu dati dva heterozigotna roditelja za većinu ovih gena...

Parents	 <p>Tall, yellow × Dwarf green $Tt Yy$ $tt yy$</p>			
F_1	 <p>All tall yellow $Tt Yy \times Tt Yy$</p>			
F_2	<p>TY</p> <p>$TT YY$</p>	<p>Ty</p> <p>$TT Yy$</p>	<p>tY</p> <p>$Tt YY$</p>	<p>ty</p> <p>$Tt Yy$</p>
	<p>Ty</p> <p>$TT Yy$</p>	<p>Ty</p> <p>$TT yy$</p>	<p>tY</p> <p>$Tt Yy$</p>	<p>ty</p> <p>$Tt yy$</p>
	<p>tY</p> <p>$Tt YY$</p>	<p>tY</p> <p>$Tt Yy$</p>	<p>tY</p> <p>$tt YY$</p>	<p>ty</p> <p>$tt Yy$</p>
	<p>ty</p> <p>$Tt Yy$</p>	<p>ty</p> <p>$Tt yy$</p>	<p>ty</p> <p>$tt Yy$</p>	<p>ty</p> <p>$tt yy$</p>
Ratio: 9 tall yellow : 3 tall green : 3 dwarf yellow : 1 dwarf green				

Iako su kreativnost i talent uglavnom istraživani u kontekstu umjetnosti....

neophodni su u:

- Znanosti
- Tehnologiji
- Biznisu
- Edukaciji
- Međusobnim odnosima

Ostale **osobine** i **okolnosti** koje doprinose iskazivanju kreativnosti:

- Motivacija
- IQ (donja granica 120)
- Opća razina znanja
- Raznolikost znanja (ne specijalizacija)
- Komunikativnost
- Osobnost (engl.OCEAN)
- Podrška okoline

What is Personality?

Conscientiousness
62%

Extraversion
13%

Agreeableness
17%

Openness
37%

**Understand
the Big Five**

Neuroticism
80%

<http://www.outofservice.com/bigfive/>

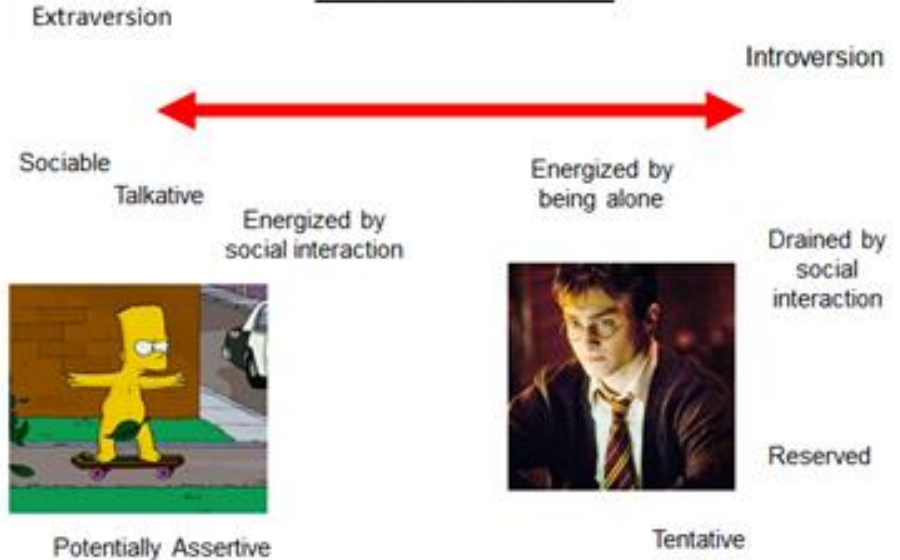
<http://www.dnevno.hr/magazin/lifestyle/109856-rijesite-ovaj-test-osobnosti-i-saznajte-jeste-li-ekstremni-cudni-borbeni-strastveni.html>

Conscientiousness

- Competence
- Order
- Dutifulness
- Achievement Striving
- Self-Discipline
- Deliberation

Extraversion

- Warmth
- Gregariousness
- Assertiveness
- Activity
- Excitement Seeking
- Positive Emotion

Agreeableness

- Trust
- Straightforwardness
- Altruism
- Compliance
- Modesty
- Tendermindedness

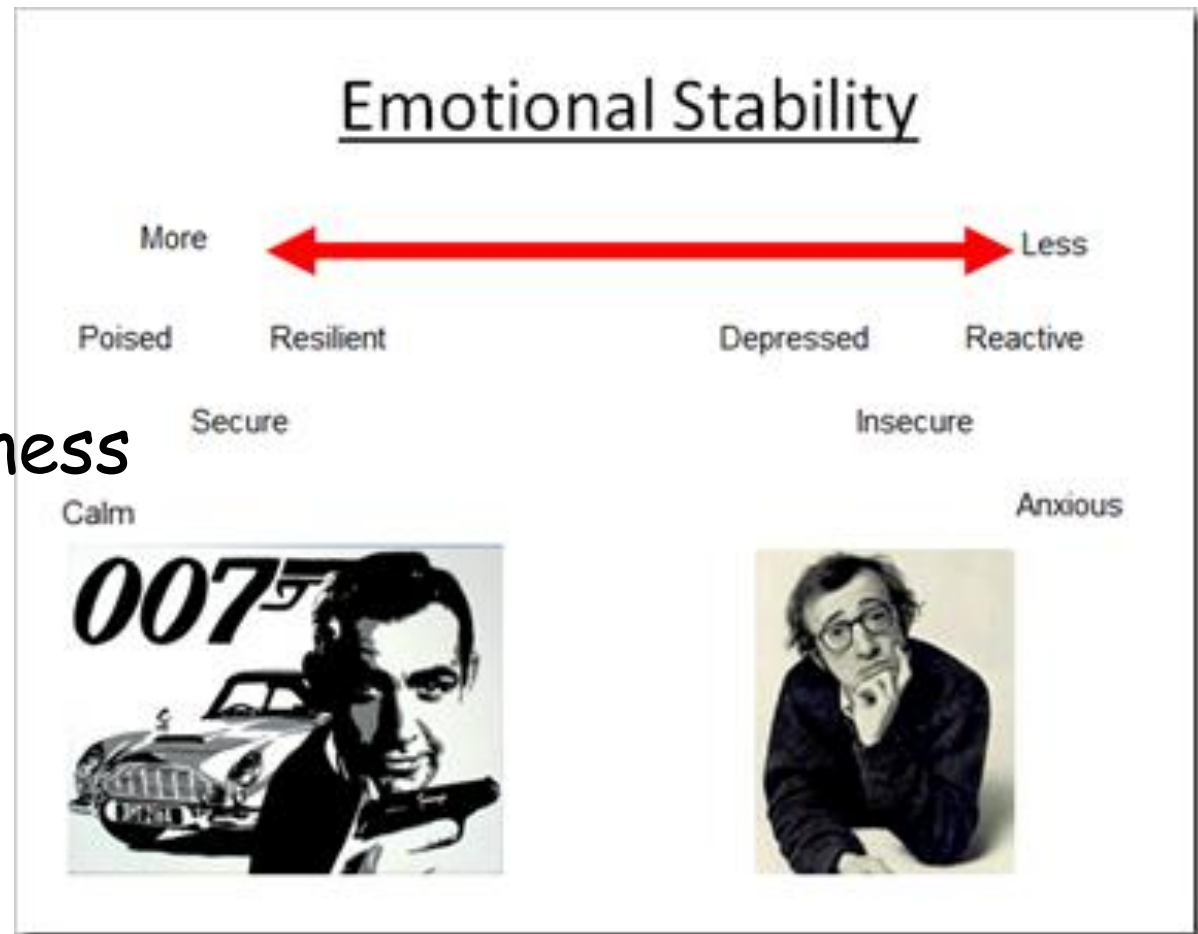
Openness to Experience

- Fantasy
- Aesthetics
- Feelings
- Actions
- Ideas
- Values

Neuroticism

- Anxiety
- Hostility
- Depression
- Self-Consciousness
- Impulsiveness
- Vulnerability to Stress

Dobri **pokazatelji** kreativnosti:

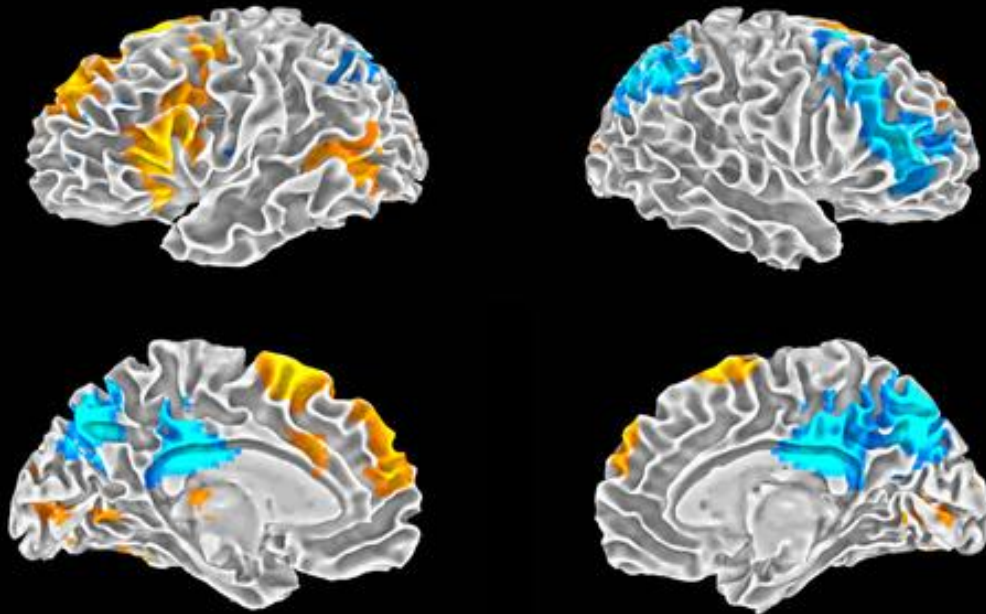
- **Sklonost humoru** i drugim oblicima verbalne dosjetljivosti (gubi se nakon traume desne hemisfere)
- Velika **kognitivna fleksibilnost** – sposobnost brzog prebacivanja pažnje i fokusiranja – sposobnost generiranja velikog broja različitih ideja (gubi se u pacijenata s Parkinsonom)
- **Originalnost** pri rješavanju različitih zadataka (gubi se nakon terapije manično-depresivnih pacijenata)

Testovi kojima se mjeri kreativnost

- Torrence Test of Creative Thinking, TTCT; Torrence, 1966.
- Divergent production test; Guilford, 1967.

fMRI - točno ono što aktiviramo kod
rješavanja zapamćenih kognitivnih
izazova, nije aktivno kod improvizacije

Reperi koji su izvodili tuđu stvar ili improvizirali

Meditacija i relaksacija povećavaju
kreativni kapacitet te djeluju
suprotno od stresa

<http://www.fredtravis.com/talk.htm>

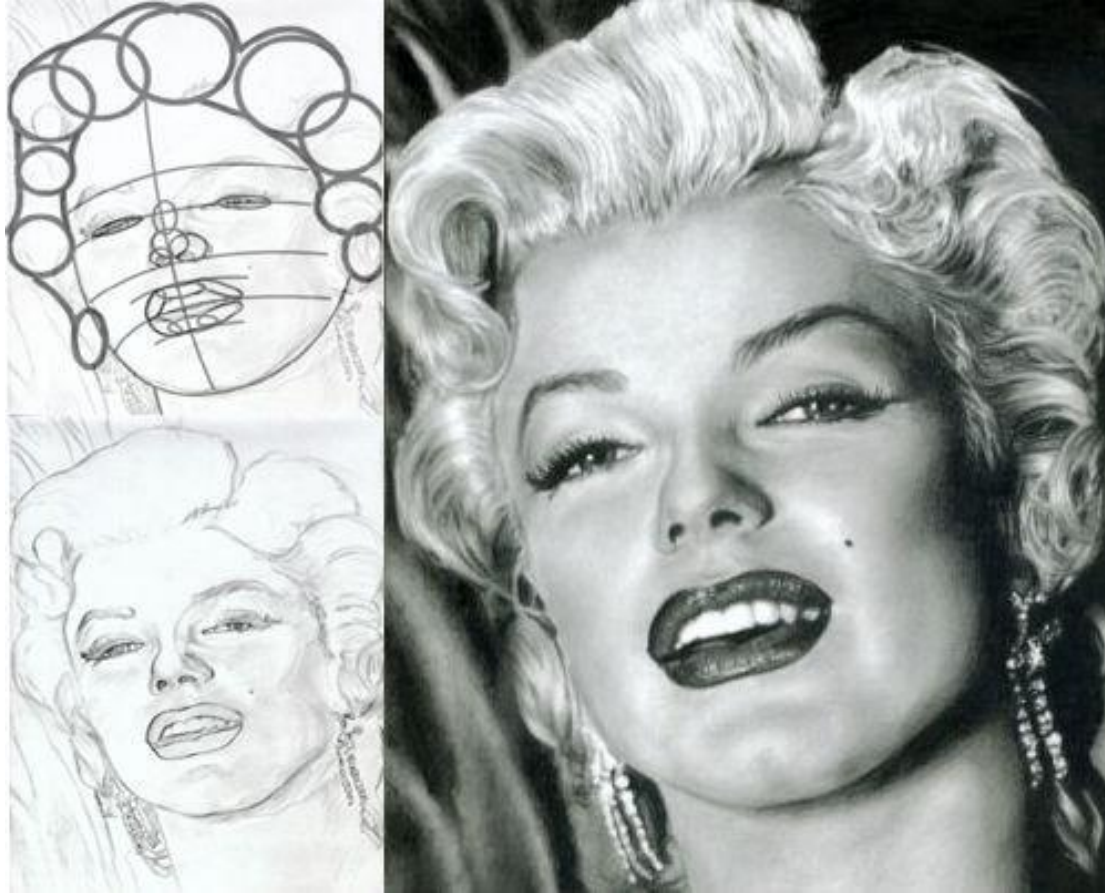
Manje je više! - manja aktivnost, posebno
frontalno - večja kreativnost...ili
Vježba čini majstora!

Može li se kreativnost **trenirati**?

- **Motivacija** (predanost zadatku)
- **Sposobnost** (znanja i vještine)
- Vještina **kreativnog razmišljanja**
- Poboljšavanje **radne memorije** kao najbitnijeg oruđa prilikom kombiniranja različitih koncepata koji su naizgled nepovezani!
- Posebno **učinkovito kod mladih!**

Zašto nešto smatramo umjetnošću?

Fotografiju
prepoznajemo s 90%
točnosti, detaljan crtež
s 47%, a približan s 23%
točnosti...

Glavni čimbenici
prepoznavanja su dob i
privlačnost lica...

Možete li
odrediti dob
i privlačnost
ove žene?

MOĆ
SJENČANJA

Léon Augustin
Lhermitte, *An Elderly
Peasant Woman*, c.
1878

Kako to da
ovaj lik
prepoznamo
i bez
sjenčanja?

**MOĆ
KONTRASTA**

Zašto dugo
promatramo
ovu sliku?

**IZAZOV
ILUZIJE**

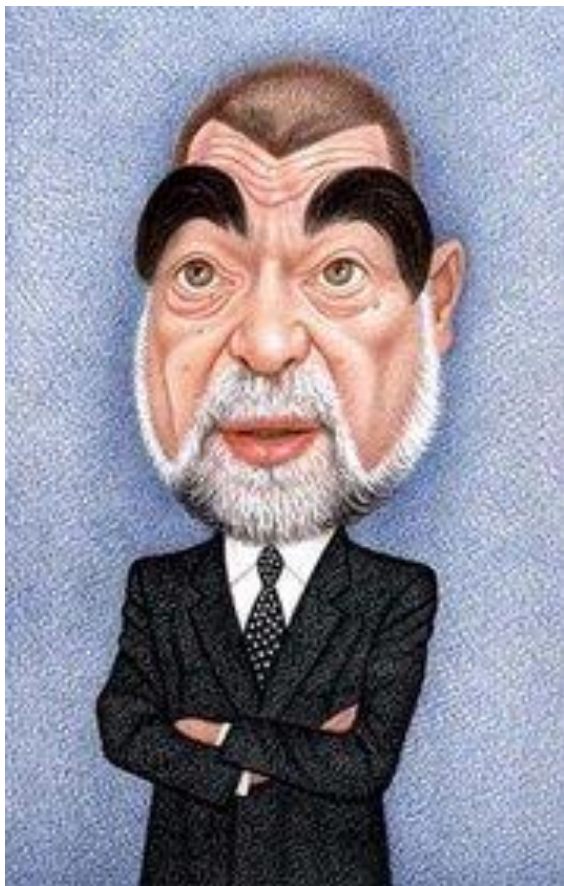
Koju osobu, lijevu
ili desnu, gledamo
na ove dvije
fotografije?

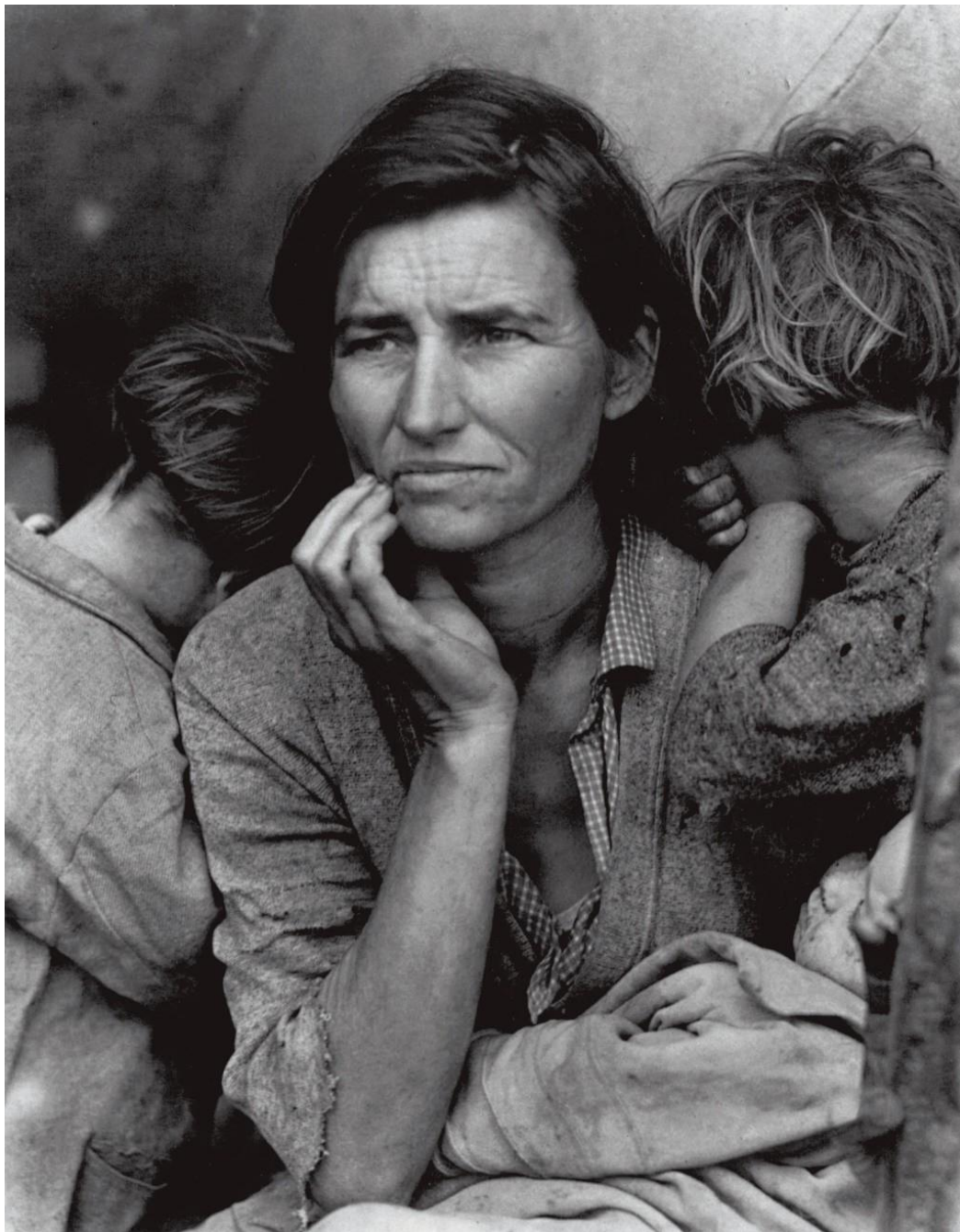
VIZUALNE PRIČE

Zašto volimo karikature?

UČINAK PRENAGLAŠAVANJA

Fascinacija
fotografijom

RIJETKO i
IZVAN
MOĆI
PERCEPCIJE

Dorothea Lange -
Migrant Mother,
Nipomo, California,
1936

Što ste
najduže
gledali?

PRAVILO
OŠTRINE

Ljudi su **VIZUALNI HEDONISTI...**

© Retina Photography

Umjetnost je izazov
za naše shvaćanje
stvarnosti...te
obogaćuje naše
iskustvo svijeta...

Creativity is contagious, pass it on!

Albert Einstein

